

LBRIS

We know
books

JOHN
LE

CARRÉ

JOCUL

Traducere din limba engleză și note
ANDREEA NĂSTASE

LITERA
București

1

Larry a fost dat dispărut oficial în a doua zi de luni din octombrie, la unsprezece și zece, când nu și-a făcut apariția pentru a-și ține prelegerea inaugurală din noul an universitar.

Pot descrie scena cu precizie, deoarece nu trecuse mult timp de când, pe aceeași vreme posomorâtă din Bath, îl târâsem pe Larry după mine ca să-i arăt locul acela oribil. Țin minte perfect cum a intrat în cazarma brutalistă, oprimantă ca o închisoare. Și țin minte cum spatele lui, zvelt și mereu tânăr, s-a îndepărtat cu reproș de mine prin canionul de beton, ca un bărbat care mergea să-și întâlnească soarta răzbunătoare. Dacă aș fi avut un fiu, m-am gândit în timp ce-l priveam, așa m-aș fi simțit atunci când l-aș fi lăsat prima oară la internat.

- Hei, Timbo, îmi șoptește el peste umăr, așa cum numai Larry poate să-ți vorbească, de la kilometri depărtare.

- Da, Larry.

- Asta e, deci?

- Ce anume?

- Viitorul. Punctul în care totul se termină. Restul fără sens al vieții.

- E un nou început, îi spun loial.

Dar loial față de cine? Față de el? Față de mine? Față de Birou?

- Trebuie s-o lăsăm mai moale, adaug. Amândoi.

Ziua dispariției lui a fost, fără îndoială, la fel de deprimantă. O pâclă dulceagă învăluie hidosul campus cenușiu, acoperind cu un giulgiu lipicios ferestrele cu ramă metalică de la sala de curs mohorâtă. Douăzeci de studenți stau cu fața la catedra goală, care este dintr-un lemn de pin de un galben deosebit de violent, foarte zgâriat. Tema prelegerii lui Larry a fost scrisă cu creta pe tablă de o mână misterioasă, aparținând probabil unui învățăcel zelos. „Karl Marx la supermarket: revoluția și materialismul modern.“ Se aud hohote de râs. Studenții sunt la fel peste tot. În prima zi a semestrului râd de orice. Treptat însă se potolesc și se limitează la schimburi de zâmbete, uitându-se la ușă, cu urechile ciulite să audă pașii profesorului. Până când, după termenul de grație de zece minute, își strâng cu gesturi largi stilourile și caietele și tropăie pe pardoseala de beton înspre cantină.

La cafea, bobocii își exprimă indignarea față de acest prim contact cu imprezibilitatea lui Larry. „Asta nu ni s-a întâmplat *niciodată* la școală!“ „Cum o să recuperăm?“ „O să ne dea *notițe*? O, Doamne!“ Dar cei mai căliți, fanii lui Larry, râd. „Ăsta-i Larry“, le explică încântați celor cu caș la gură, „data viitoare o să vorbească trei ore fără oprire, și o să fiți atât de bine prinși în mrejele lui, c-o să uitați de prânz.“ Speculează pe seama motivului absenței: o mahmureală groaznică sau o aventură galantă scandaloasă – din acestea îi pun în cârcă oricâte, pentru că, la vreo patruzeci și cinci de ani, Larry e un amarez reductibil, are farmecul de băiețel pierdut al unui poet care nu s-a maturizat niciodată.

Conducerea universității a manifestat o atitudine la fel de relaxată față de absența lui Larry de la curs. Colegii din sala comună, nu toți din motivele cele mai prietenoase, raportaseră abaterea în mai puțin de o oră. Cu toate acestea, conducătorii au așteptat luna următoare și încă o absență înainte de a-și mobiliza energia ca s-o sune pe proprietărea sa și, neprimind un răspuns satisfăcător de la ea, la poliția din Bath. A mai durat șase zile până când polițiștii au luat legătura cu mine: era duminică, dacă vă vine să credeți, la zece seara. Petrecusem o după-amiază obositoare însoțind câțiva bătrâni din satul nostru într-o excursie cu autocarul la Longleat și o seară frustrantă la cramă, luptându-mă cu o presă de struguri de fabricație germană pe care răposatul meu unchi Bob o botezase Nemțoaica Botoasă. Totuși, când am auzit soneria inima mi-a bătut mai tare în timp ce-mi spuneam că trebuie să fie Larry în prag, cu ochii lui căprui acuzatori și zâmbetul lui slugarnic: „Hai, Timbo, toarnă câte un scotch pentru fiecare, și oricum, cui îi pasă de femei?”

Doi bărbați.

Ploua cu găleata, așa că se adăpostiseră pe verandă în timp ce așteptau să deschid. Haine civile de un tip ușor de recunoscut, alese anume. Își parcaseră mașina pe alee, un Peugeot 306 diesel, foarte strălucitor sub ploaia necontenită, cu inscripția POLIȚIA și asortimentul obișnuit de oglinzi și antene. În timp ce mă uitam prin vizor, fețele lor neprotejate de borul unei pălării se holbau la mine trimițându-mă cu gândul la niște hoituri umflate: cel mai în vârstă, grosolan și mustăcios, cel mai tânăr, caprin, cu o țeastă prelungă, înclinată, ca un sicriu, și ochii mici și rotunzi, ca niște găuri lăsate de gloanțe.

„Stai așa“, mi-am zis. „Mai lasă-i să aștepte un moment. Asta înseamnă să fii calm. E casa ta, noaptea târziu.“ Abia atunci am acceptat să scot lanțul de la ușă. Ușă de secolul al șaptesprezecelea, armată cu fier, cântărind o tonă. Cerul nocturn n-are stare. Un vânt capricios face copacii să trosnească. În ciuda întunericului, ciorile se tot foiesc și protestează. Peste zi avuseserăm parte de o ninsoare absolut extraordinară. Pe alee zăceau încă ultimele ei rămășițe, niște linii cenușii fantomatice.

- Bună seara, le-am spus. Nu stați acolo, o să vă ia frigul. Intrați.

Vestibulul e o adăugire târzie de-a bunicului meu, o cutie de sticlă și mahon ca un lift spațios care servește drept anticameră pentru holul principal. O clipă am rămas acolo, toți trei, sub lustra de alamă, fără să ne mișcăm în timp ce ne măsuram din priviri.

- Aici e Conacul Honeybrook, nu-i așa, domnule? a zis mustăciosul, zâmbăreț de felul lui. Numai că n-am văzut nici un indicator.

- Acum îi zicem Podgoria, l-am lămurit. Ce pot să fac pentru dumneavoastră?

Dacă vorbele mele erau politicoase, tonul sugera cu totul altceva. Le vorbeam așa cum le vorbesc celor care-mi încalcă proprietatea: „Scuze. Vă pot ajuta cu ceva?“

- Înseamnă că sunteți domnul Cranmer, am dreptate, domnule? a spus mustăciosul, încă zâmbind.

Cu zâmbetul nu era atât de clar, pentru că expresia lui, deși tehnic inofensivă, era lipsită de umor sau de orice sugestie de bunăvoință.

- Da, sunt Cranmer, am zis, păstrând o undă interrogativă în glas.

- Domnul Timothy Cranmer? E doar o chestiune de rutină, dacă nu vă supărați. Sper că nu vă deranjăm.

Mustața lui ascundea o cicatrice verticală albă. Am ghicit o operație de buză de iepure. Sau poate că cineva îl izbise cu o sticlă spartă, pentru că avea un ten cârpit, refăcut parcă din bucăți.

- De rutină? am repetat, vădit neîncrezător. La ora asta? Nu-mi spuneți că mi-a expirat certificatul de înmatriculare al mașinii.

- Nu, nu e vorba de certificatul de înmatriculare al mașinii dumneavoastră. Ne interesăm de un anume profesor Lawrence Pettifer de la universitatea din Bath.

Mi-am îngăduit o pauză de calmare, apoi o încrunțătură la mijlocul drumului între amuzament și jignire.

- Larry, vreți să spuneți? Of, Doamne! Ce-a mai făcut? Cum n-am primit alt răspuns în afară de o privire lungă, am adăugat: Sper că nimic rău.

- Ni s-a dat de înțeles că sunteți o cunoștință de-a domnului profesor, dacă nu chiar prieten apropiat. Este corect?

„Este puțin prea corect“, m-am gândit.

- *Apropiat?* am zis, ca și când ideea de proximitate mi-ar fi fost străină. Nu cred că aș merge chiar până acolo.

Mi-au înmânat pardesiele la unison și m-au urmărit în timp ce le agățam în cuier, apoi m-au urmărit iarăși în timp ce le deschideam ușa interioară. Majoritatea oamenilor care vin prima oară la Honeybrook se opresc reverențioși în acest moment, copleșiți de galeria me-nestrelilor, de șemineul imens, de portretele de pe pereți și de acoperișul curbat cu blazoane. Nu și mustăciosul. Nu și cap-de-sicriu, care, după ce a asistat cu un aer lugubru la discuția noastră de după umărul colegului său mai vârstnic, a ales să mi se adreseze pe un ton arțăgos:

- Din câte am auzit noi, dumneavoastră și Pettifer erați frați de cruce. De la Winchester College, nici mai mult, nici mai puțin. Ați fost colegi de școală.

- Era o diferență de trei ani între noi. Pentru niște școlari înseamnă ca de la cer la pământ.

- Cu toate astea, în cercurile absolvenților de școli private, din câte am auzit, asemenea chestii creează o legătură. *Pe deasupra*, ați fost amândoi studenți la Oxford, a adăugat acuzator.

- Ce-a pățit Larry? am zis.

Întrebarea mi-a atras o tăcere insolentă din partea ambilor vizitatori. Păreau să cumpănească dacă meritam un răspuns. Îi revenea celui mai în vârstă, în calitate de purtător de cuvânt oficial, sarcina de a mi-l oferi. Tehnica lui, am decis, era să-și interpreteze propria caricatură. Cu încetinitorul.

- Ei, păi, amicul dumneavoastră doctorul a cam *dispărut*, ca să v-o spunem pe-a dreptă, domnu' Cranmer, mi s-a destăinuit în cele din urmă, imitând perfect un polițist de țară ușor bătut în cap. Nu se bănuiește c-ar fi vorba de ceva necurat, nu în faza asta. Totuși, nu-i de găsit nici acasă, nici la locul de muncă. Și, din câte putem *aprecia* - ah, cât de mult îi plăcea cuvântul acela, o spunea încruntătura lui -, n-a lăsat nimănui un bilețel de adio. Dacă nu cumva, bineînțeles, v-a trimis unul dumneavoastră. Din întâmplare, n-o fi pe-aici? La etaj, dregându-se cu un pui de somn, ca să zic așa?

- Sigur că nu. Nu fiți absurd!

Mustața lui cu cicatrice s-a lățit brusc, dându-i la iveală furia și dinții stricați.

- Da? Și de ce-s așa de absurd, domnu' Cranmer?

- V-aș fi spus de la început. V-aș fi zis: „E la etaj“. De ce să pierd timpul, pe al dumneavoastră sau pe al meu, afirmând că nu e aici dacă ar fi?

Nu mi-a răspuns. Era viclean în privința asta. Începeam să bănuiesc că era viclean și în alte privințe. Despre polițiști aveam o părere proastă, de care încercam să mă descotorosesc tocmai în timp ce el făcea totul ca să mi-o confirme. În parte era o chestiune de clasă socială, iar în parte era efectul fostei mele cariere; în mediul acela, polițiștii erau tratați ca niște rude sărace. Și în parte îl simțeam pe Larry agitându-se în mine, pentru că, așa cum obișnuiam să spunem la Birou, era de ajuns ca Larry să fie în același cartier cu un polițist, ca să fie arestat pentru obstrucționarea aplicării legii.

- Numai că, vedeți dumneavoastră, domnu' doctor nu pare să aibă o soție, o tovarășă de viață, o parteneră, pe nimeni, se tânguia mustăciosul. E foarte popular în rândul studenților, care parcă-și iau lumina de la el, dar dacă-i întrebați pe colegii lui din cancelarie, o să vă alegeți cu un perete gol, cum îi zic eu, că-i dispreț, că-i invidie, asta n-am de unde să știu.

- E un spirit liber, am spus. Universitarii nu sunt deprinși cu așa ceva.

- Pardon?

- E obișnuit să spună ce gândește. Mai ales pe subiectul mediului academic.

- Din care, totuși, domnul doctor se întâmplă să facă parte, a remarcat mustăciosul înălțând insolent din sprânceană.

- Era fiu de preot, am zis fără să mă gândesc.

- Era?

- Da. Tatăl lui a murit.

- Chiar și așa, rămâne fiul tatălui său, mi-a spus mustăciosul cu reproș.

Își juca atât de grosolan falsa cumsecădenie, încât începeam s-o simt ca pe o insultă. „Așa crezi dumneata

că ar trebui să fim noi, polițaii ignoranți, deci așa sunt și eu”, îmi spunea.

Un coridor lung, decorat cu acuarele din secolul al nouăsprezecelea, duce la salonul de zi. Am luat-o înaintea, ascultându-le țcănitul tălpilor pe pardoseală. Ascultasem Șostakovici, dar acum am închis în silă combina și, vrând să mă arăt ospitalier, am umplut trei pahare cu niște Honeybrook Rouge, producția noastră din '93. Mustăciosul a murmurat: „Sănătate!”, a băut și a spus: „E nemaipomenit, dacă stai să te gândești, că a fost făcut chiar aici, în casa asta, cum s-ar zice”. Dar acolitul lui colțuros și-a îndreptat paharul spre focul din șemineu ca să-i examineze culoarea. Apoi și-a vârât înăuntru nasul lung și a adulmecat. După aceea a sorbit cu un aer de cunoscător și și-a plimbat vinul prin gură în timp ce se uita la pianul Bechstein cu coadă scurtă, pe care, în nebunia mea, îl cumpărasem pentru Emma.

- Detectez o anume notă de pinot pe undeva? m-a întrebat. În legătură cu tаниnul nu încapă discuție.

- Este un pinot, i-am replicat printre dinți.

- Nu știam că se cultivă pinot în Anglia.

- Nu se cultivă. Decât dacă ai un teren excepțional.

- Al dumneavoastră este excepțional?

- Nu.

- Și atunci de ce îl cultivați?

- Nu eu, predecesorul meu a plantat vița. Era un optimist incurabil.

- Ce vă face să spuneți asta?

M-am stăpânit. Cu greu.

- Mai multe motive. Solul este prea bogat, cu un drenaj prost și la o altitudine prea mare față de nivelul mării. Unchiul meu era hotărât să ignore toate aceste probleme. Când a văzut că alte podgorii din jur

prosperau și a lui nu, a dat vina pe ghinion și a încercat iar în anul următor. M-am întors spre mustăcios: Poate că-mi veți îngădui să vă aflu numele.

Au așătat jena cuvenită și și-au întins legitimațiile spre mine, dar le-am îndepărtat cu un gest. Pe vremea mea am avut și eu legitimații elaborate, cele mai multe false. Mustăciosul încercase să mă sune înainte, mi-a zis, dar descoperise că-mi trecusem numărul la secret. Așadar, cum se aflau în zonă pentru o problemă fără nici o legătură, decisese să-și ia libertatea de a suna la ușă. Nu i-am crezut. Peugeot-ul lor avea numere de Londra. Purtau pantofi de oraș. Tenurile lor nu aveau strălucirea tipică vieții la țară. Îi chema, mi-au spus, Oliver Luck și Percy Bryant. Luck, cap-de-sicriu, era sergent. Bryant, mustăciosul, era inspector.

Luck îmi examina salonul: miniaturile de familie, mobila gotică din secolul al optsprezecelea, cărțile - memoriile lui Herzen, Clausewitz despre război.

- Se vede că citiți mult, a observat el.

- Când pot.

- Limbile străine nu-s o piedică?

- Unele da, altele nu.

- Care nu sunt?

- Știu ceva germană. Rusă.

- Franceză?

- În scris.

Ochii lor, toți patru, erau fixați permanent asupra mea. Oare polițiștii ne pot repera? Recunosc în noi ceva ce le amintește de ei înșiși? Lunile de când mă aflam la pensie dispăruseră ca prin farmec. Eram din nou agent operativ, întrebându-mă dacă asta se vedea și dacă Biroul era implicat. „Emma, oare te-au găsit? Te-au interogat? Te-au obligat să le dezvălui unele lucruri?“, mă gândeam.

E patru dimineața. Emma stă în studioul ei de la mansardă, la biroul din palisandru, un alt cadou extravagant pe care i l-am cumpărat. Bate la mașină. A făcut asta toată noaptea, o pianistă care și-a dezvoltat o dependență de mașina de scris.

- Emma, îi spun din prag. La ce bun? Nu-mi răspunde, așa că insist: Te epuizezi. Dormi puțin, *te rog*.

Inspectorul Bryant își freca mâinile între genunchi ca și când ar fi treierat grâu.

- Așadar, domnu' Cranmer, mi-a spus, cu zâmbetul pregătit să-i invadeze chipul, când l-ați văzut ori l-ați auzit ultima oară pe amicul nostru domnu' doctor, dacă pot cuteza să întreb?

Aceasta era întrebarea pentru care mă pregătisem zi și noapte în ultimele cinci săptămâni.

Nu i-am răspuns însă. Nu în acel moment. Hotărât să-i refuz puterea de a impune ritmul interogatoriu-lui, am preferat să adopt un ton agreabil, potrivit cu atmosfera de sporovăială la gura sobei pe care o împărtășeam.

- Acum, când spuneți că nu avea nici o parteneră..., am obiectat.

- Da?

- Păi, pentru numele lui Dumnezeu, am spus râzând, Larry avea întotdeauna pe cineva, negreșit.

În clipa aceea, Luck a intervenit în discuție. Brutal. Era un tip care ori stătea țeapăn, ori sprinta, n-avea o viteză intermediară.

- Vreți să ziceți o *femeie*?

- De când îl cunosc a avut întotdeauna un harem, am zis. Nu-mi spuneți c-a apucat-o pe calea burlăciei la bătrânețe.

Bryant mi-a cumpănit vorbele.